

Y MESUR STRATEGAETHAU AR GYFER GOFALWYR (CYMRU) 2010

NODIADAU ESBONIADOL

CYFLWYNIAD

1. Mae'r Nodiadau Esboniadol hyn ar gyfer Mesur Strategaethau ar gyfer Gofalwyr (Cymru) 2010 a basiwyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru ar 21 Medi 2010 ac a gymeradwywyd gan Ei Mawrhydi yn y Cyfrin Gyngor ar 10 Tachwedd 2010. Fe'u lluniwyd gan Gyfarwyddiaeth Gyffredinol Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol Llywodraeth Cynulliad Cymru er mwyn cynorthwyo'r sawl sy'n darllen y Mesur. Dylid darllen y Nodiadau Esboniadol ar y cyd â'r Mesur ond nid ydynt yn rhan ohono.

SYLWADAU AR YR ADRANNAU

Adran 1 - Gofalwyr

2. Mae'r adran hon yn diffinio gofalwr a'r person y gofelir amdano.
3. Mae is-adran (1) yn diffinio gofalwr fel rhywun sy'n darparu (neu'n bwriadu darparu) cryn dipyn o ofal yn rheolaidd i blentyn anabl neu i unigolyn 18 oed neu drosodd. At y dibenion hyn, cymerir bod ystyr "plentyn anabl" yr un fath ag ystyr "*disabled child*" yn Rhan 3 o Ddeddf Plant 1989.
4. Mae is-adran (2) yn eithrio o ddiffiniad gofalwr y rhai sy'n cael eu cyflogi fel gofalwyr, neu sy'n cyflawni eu dyletswyddau fel gofalwyr yn ffurfiol drwy gyfrwng cytundeb ffurfiol gydag unrhyw berson arall. Mae'r rhai sy'n ofalwyr gwirfoddol i unrhyw gorff, er enghraifft elusen, wedi eu heithrio hefyd o'r diffiniad.
5. Mae is-adran (3) yn diffinio'r person y gofelir amdano fel person y mae gofal yn cael ei ddarparu iddo gan ofalwr, neu y bwriedir i'r gofal hwnnw gael ei roi i'r person hwnnw gan ofalwr.

Adran 2 - Dyletswydd i lunio strategaeth

6. Mae'r adran hon yn darparu bod dyletswydd yn cael ei rhoi ar awdurdodau perthnasol i lunio strategaeth mewn perthynas â gofalwyr.
7. Mae is-adran (1) yn darparu y caiff Gweinidogion Cymru, drwy gyfrwng rheoliadau, ei gwneud yn ofynnol i awdurdod perthnasol neu ddau neu ragor o awdurdodau perthnasol lunio a chyhoeddi strategaeth sy'n nodi sut y bydd yr awdurdod yn gweithio neu sut y bydd yr awdurdodau'n cydweithio i ddarparu gwybodaeth a chyingor sy'n briodol i ofalwyr, a hefyd sut y byddant yn cydweithio i sicrhau y bydd ymgynghori â gofalwyr cyn iddynt benderfynu pa wasanaethau sydd i'w darparu i ofalwr neu'r person y gofelir amdano.

8. Yn ychwanegol, rhaid i'r strategaeth nodi sut y bydd yr awdurdodau perthnasol yn sicrhau, cyn iddynt wneud cyfarwyddiadau cyffredinol eu natur ynghylch darparu gwasanaethau i ofalwyr a'r personau y maent yn gofalu amdanynt, y byddant yn ymgynghori â gofalwyr cyn gwneud penderfyniadau o'r fath.
9. Mae is-adran (2) yn darparu bod rhaid i bob awdurdod perthnasol y mae dyletswydd arno o dan is-adran (1) i lunio a chyhoeddi strategaeth weithredu'r strategaeth hefyd.
10. Mae is-adran (3) ar hyn o bryd yn diffinio awdurdodau perthnasol fel a ganlyn—
  - (a) unrhyw Fwrdd Iechyd Lleol a sefydlwyd o dan adran 11 o Ddeddf y Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Cymru) 2006 (p. 42);
  - (b) unrhyw ymddiriedolaeth GIG a sefydlwyd o dan adran 18 o'r Ddeddf honno;
  - (c) unrhyw Awdurdod Iechyd Arbennig a sefydlwyd o dan adran 22 o'r Ddeddf honno;
  - (d) unrhyw gyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol.
11. **Mae is-adran (4) yn egluro nad yw o bwys a yw'r gwasanaethau'n cael eu darparu gan awdurdod perthnasol neu gan berson arall (er enghraifft, o dan drefniadau contractio allan).**
12. Mae is-adran (5) yn diffinio awdurdod cyfrifol.

Adran 3 – Gwybodaeth briodol a chyngor priodol

13. Mae is-adran (1) yn diffinio'r term “gwybodaeth briodol a chyngor priodol” sydd wedi ei gynnwys yn adran 2(1)(a) o'r Mesur hwn.
14. Mae is-adran (2) yn rhoi pŵer i Weinidogion Cymru i wneud rheoliadau sy'n pennu ymhellach yr hyn a olygir wrth “gwybodaeth briodol a chyngor priodol” at ddibenion adran 2(1)(a) o'r Mesur hwn.

Adran 4 – Ymgynghori

15. Mae adran hon yn rhoi pŵer i Weinidogion Cymru i wneud rheoliadau sy'n pennu'n fanylach y camau y mae'n rhaid neu y caniateir i awdurdodau perthnasol eu cymryd i gyflawni eu dyletswydd i ymgynghori â gofalwyr sydd wedi ei chynnwys yn adran 2(1) (b) ac (c) o'r Mesur hwn.

Adran 5 – Darpariaeth bellach ynghylch strategaethau

16. Mae is-adran (1) yn rhoi pŵer i Weinidogion Cymru i wneud rheoliadau sy'n cynnwys darpariaethau pellach ynghylch sut y mae'r awdurdod perthnasol neu'r awdurdodau perthnasol i lunio a chyhoeddi eu strategaethau o dan adran 2 o'r Mesur.
17. Mae is-adran (2) yn rhestru rhai enghreifftiau o'r darpariaethau pellach y caiff Gweinidogion Cymru eu gwneud mewn rheoliadau a wneir o dan is-adran (1) ynglŷn â llunio a chyhoeddi strategaethau.

18. Mae is-adran (3) yn darparu, pan fo mwy nag un awdurdod cyfrifol ar gyfer strategaeth, y caiff Gweinidogion Cymru ddynodi un ohonynt yn awdurdod arweiniol ar gyfer pob strategaeth, ac y bydd dynodi awdurdod arweiniol yn ddynodi at ddibenion cydlynu a goruchwyllo gwaith paratoi a chyhoeddi'r strategaeth a chydlynu a goruchwyllo unrhyw adolygiad dilynol ohoni.

Adran 6 - Cyflwyno strategaeth ddrafft i Weinidogion Cymru

19. Mae'r adran hon yn rhoi manylion ynghylch sut y mae awdurdod cyfrifol neu'r awdurdod arweiniol, os oes rhagor nag un awdurdod perthnasol (neu, pan nad oes awdurdod arweiniol, yr awdurdodau cyfrifol yn gweithredu ar y cyd) i gyflwyno strategaeth ddrafft i Weinidogion Cymru.
20. Mae is-adran (1) yn darparu dyletswydd i gyflwyno'r strategaeth ar ffurf drafft i Weinidogion Cymru.
21. Mae is-adran (2) yn rhoi manylion ynglŷn â'r hyn y mae'n rhaid i Weinidogion Cymru ei wneud ar ôl iddynt gael y strategaeth ddrafft. Rhaid iddynt naill ai hysbysu'r awdurdod cyfrifol neu'r awdurdodau arweiniol eu bod wedi eu bodloni bod y strategaeth ddrafft yn cydymffurfio â'r gofynion a osodir gan y Mesur hwn, neu os nad ydynt wedi eu bodloni, yna bydd Gweinidogion Cymru yn rhoi unrhyw gyfarwyddiadau y gwelant yn dda i'r awdurdodau cyfrifol fel bod modd wedyn i'r awdurdodau cyfrifol sicrhau bod y strategaeth yn cydymffurfio â'r gofynion a osodir gan y Mesur hwn.
22. Mae is-adran (3) yn darparu bod rhaid i'r awdurdod neu'r awdurdodau cyfrifol beidio â chyhoeddi strategaeth ar ei ffurf derfynol, hyd nes y byddant wedi anfon strategaeth ddrafft at Weinidogion Cymru, a bod Gweinidogion Cymru wedi eu bodloni bod y strategaeth ddrafft yn cydymffurfio â gofynion y Mesur hwn, neu os yw Gweinidogion Cymru, ar ôl iddynt gael strategaeth ddrafft, wedi dyroddi cyfarwyddiadau sy'n datgan beth y mae'n rhaid i'r awdurdodau cyfrifol ei wneud er mwyn sicrhau bod y strategaeth yn cydymffurfio â gofynion y Mesur hwn, bod yr awdurdodau cyfrifol wedi cydymffurfio â'r cyfarwyddiadau hynny.
23. Mae is-adran (4) yn rhoi pŵer i Weinidogion Cymru i wneud rheoliadau sy'n pennu'n fanylach sut a phryd y mae'n rhaid cydymffurfio â darpariaethau adran 6 hon.

Adran 7 - Cyfle i'r cyhoedd gael gweld y strategaeth

24. Mae'r adran hon yn darparu bod copi o strategaeth pob awdurdod cyfrifol ar gael i'w archwilio, yn ddi-dâl, yn ei brif swyddfa.

Adran 8 - Pŵer i ychwanegu awdurdodau perthnasol pellach

25. Mae'r adran hon yn rhoi pŵer i Weinidogion Cymru, drwy orchymyn, i ddiwygio'r rhestr o "awdurdodau perthnasol" a nodir yn y diffiniad yn adran 2(3) drwy ychwanegu cyrff neu awdurdodau pellach neu ddisgrifiadau o gorff neu awdurdod pellach.

Adran 9 – Diwygio Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol Awdurdodau Lleol 1970

26. Mae'r adran hon yn ychwanegu Mesur Strategaethau ar gyfer Gofalwyr (Cymru) 2010 at y rhestr o ddeddfiadau yn Atodlen 1 Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol Awdurdodau Lleol 1970. Mae Deddf 1970 yn gwneud darpariaeth ynghylch arfer swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol, gan gynnwys gofyniad bod awdurdodau lleol Cymru wrth iddynt arfer eu swyddogaethau cymdeithasol yn cydymffurfio â chanllawiau a chyfarwyddiadau a ddyroddir gan Weinidogion Cymru. Wrth gynnwys y Mesur yn Atodlen 1 i'r Ddeddf, mae'n sicrhau bod swyddogaethau awdurdodau lleol o dan y Mesur yn swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol at ddibenion y Ddeddf.

Adran 10 – Gorchmynion a rheoliadau

27. Mae'r adran hon yn cynnwys darpariaeth gyffredinol ynghylch is-ddeddfwriaeth (gorchmynion a rheoliadau) a wneir o dan y Mesur hwn.
28. Mae is-adran (1) yn darparu, pan fo Gweinidogion Cymru wedi eu galluogi gan y Mesur i wneud gorchmynion neu reoliadau, eu bod i'w gwneud drwy offerynnau statudol. Mae hyn yn golygu bod darpariaethau Deddf Offerynnau Statudol 1946 i'w cymhwyso i'r gorchmynion a'r rheoliadau hynny, gan gynnwys gofynion ynghylch eu cyhoeddi.
29. Mae is-adran (2) yn darparu y caiff gorchmynion neu reoliadau a wneir o dan y Mesur hwn wneud darpariaeth wahanol at ddibenion gwahanol a chânt gynnwys darpariaethau cysylltiedig, darpariaethau atodol, darpariaethau canlyniadol, darpariaethau darfodol, darpariaethau trosiannol neu ddarpariaethau arbed.
30. Mae is-adran (3) yn darparu y bydd gorchmynion a rheoliadau a wneir o dan y Mesur yn ddarostyngedig i'r weithdrefn negyddol ac mae is-adrannau (4) a (5) yn darparu na fydd is-adran 3 yn gymwys mewn perthynas â gorchymyn a wneir o dan adran 8 o'r Mesur, nac mewn perthynas â'r set gyntaf o reoliadau a wneir gan Weinidogion Cymru o dan bob un o adrannau 2(1), 3(2), 4, 5(1) a 6(4).

Adran 11 – Cychwyn

31. Daw'r Mesur i rym drwy i Weinidogion Cymru wneud Gorchymyn Cychwyn.

Adran 12 – Enw byr

32. Mae'r adran hon yn pennu enw'r Mesur yn Fesur Strategaethau ar gyfer Gofalwyr (Cymru) 2010.

COFNOD Y TRAFODION YNG NGHYNULLIAD CENEDLAETHOL CYMRU

Mae'r tabl a ganlyn yn nodi'r dyddiadau a'r cyfeiriadau ar gyfer pob cyfnod o hynt y Mesur hwn drwy Gynulliad Cenedlaethol Cymru. Gellir dod o hyd i Gofnod y Trafodion a gwybodaeth bellach ar hynt y Mesur hwn ar wefan Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn: http://www.cynulliadcymru.org/bus-home/bus-legislation/bus-leg-measures/bus_legislation_meas-cs.htm

Cyfnod	Dyddiad
Cyflwynwyd	25 Ionawr 2010
Cyfnod 1 - Dadl	8 Mehefin 2010
Cyfnod 2 - Y Pwyllgor Craffu- ystyried gwelliannau	8 Gorffennaf 2010
Cyfnod 3 - Dadl yn y Cyfarfod Llawn - ystyried gwelliannau	21 Medi 2010
Cyfnod 4 - Cymeradwywyd gan y Cynulliad	21 Medi 2010
Y Gymeradwyaeth Frenhinol yn y Cyfrin Gyngor	10 Tachwedd 2010

© Hawlfraint y Goron 2010

Argraffwyd a chyhoeddwyd yn y Deyrnas Unedig gan The Stationery Office Limited o dan awdurdod ac arolygiaeth Carol Tullo, Rheolwr Gwasg Ei Mawrhydi ac Argraffydd Deddfau Seneddol y Frenhines.